

Toetsing Flora- en faunawet

in verband met de voorgenomen herontwikkeling van
de locatie 'Zonnehuis – Oosterburcht' te Zuidhorn



Rapport 2007-037

J.H. Wanink
C.J.E. Brochard

Toetsing Flora- en faunawet

in verband met de voorgenomen herontwikkeling van
de locatie 'Zonnehuis – Oosterburcht' te Zuidhorn

In opdracht van HKB Stedenbouwkundigen
Zuiderpark 21
9724 AH Groningen

Auteurs J.H. Wanink
C.J.E. Brochard

Datum 9 mei 2007

Rapportnr 2007-037

Status Definitief

koeman en bijkerk bv
ecologisch onderzoek en advies

bezoekadres kerklaan 30 Haren
postadres postbus14 9750 AA Haren
telefoon 050 363 2265
telefax 050 363 5205
email koeman.en.bijkerk@biol.rug.nl
website <http://www.koemanenbijkerk.nl>

Deze publicatie kan geciteerd worden als:

Wanink, J.H. & C.J.E. Brochard. 2007. Toetsing Flora- en faunawet in verband met de voorgenomen herontwikkeling van de locatie 'Zonnehuis – Oosterburcht' te Zuidhorn. Rapport 2007-037, Bureau Koeman en Bijkerk, Haren.

Koeman en Bijkerk bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede schade welke voortvloeit uit toepassingen van resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Koeman en Bijkerk bv; opdrachtgever vrijwaart Koeman en Bijkerk bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Achtergrond	7
1.2 Doel	8
1.3 Opzet	8
2 Wettelijk kader ecologie	9
2.1 Flora- en faunawet	9
2.2 EU-Vogelrichtlijn, EU-Habitatrichtlijn en de Gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998	12
2.3 Vleermuizen	13
3 Huidige natuurwaarde onderzoeksgebied	15
3.1 Gebiedsbeschrijving	15
3.2 Speciale Beschermingszones	16
3.3 Beschermde soorten	16
3.4 Gebiedspotenties	18
4 Volledigheid	19
5 Conclusies	20
5.1 Gevolgen van de ingreep en mitigerende maatregelen	20
5.2 Eindconclusie	21
6 Literatuur	22
Bijlage I Waargenomen soorten in het plangebied en hun beschermingsstatus	23

Samenvatting

In opdracht van *HKB Stedenbouwkundigen* te Groningen, heeft Koeman en Bijkerk bv ecologisch onderzoek verricht in verband met de voorgenomen herontwikkeling van de locatie 'Zonnehuis – Oosterburcht' te Zuidhorn. Het plangebied, met een oppervlakte van circa 5 ha, bevindt zich aan de zuidoostelijke rand van de bebouwde kom, langs de Hoofdstraat. Momenteel bestaat het grootste deel van het plangebied uit de zuidelijk van de Hoofdstraat gelegen gebouwen van de verpleeginrichting "Het Zonnehuis" en een aantal woningen aan de Oosterburcht, ten noorden van de Hoofdstraat. De bestaande bebouwing in het gebied zal worden gesloopt en vervangen door nieuwbouw. Rond de huidige bebouwing bevinden zich enkele parkeerplaatsen, grasvelden en bomen. In het oostelijk deel van het terrein van de verpleeginrichting is een vijver aanwezig. Een tweede vijver bevindt zich tussen de woningen aan de Oosterburcht en de Hoofdstraat. De noordoostelijke punt van het plangebied bestaat uit een groenstrook tussen twee wegen.

Op 13 april 2007 is een veldbezoek gebracht aan het plangebied, waarbij werd vastgesteld dat het gebied van geringe ecologische waarde is en dat weinig negatieve effecten van de ingreep op beschermde soorten zijn te verwachten. De geplande werkzaamheden kunnen wel leiden tot verstoring of vernietiging van holen van enkele lichtbeschermde soorten amfibieën en kleine grondzoogdieren. Voor al deze soorten geldt een algemene vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet. Wel dienen de dieren bij verstoring tijdens de werkzaamheden de gelegenheid te krijgen om te vluchten naar een nieuwe leefomgeving. Om verstoring en vernietiging van nesten van een aantal beschermde vogelsoorten te mitigeren wordt aanbevolen de kap van bomen en het verwijderen van ander opgaand groen niet uit te voeren tussen 15 maart en 15 juli. Bovendien wordt aanbevolen alle beplanting vlak voor verwijdering te inspecteren op broedgevallen. Indien een broedgeval zich voordoet wordt dit gekwalificeerd als broedperiode, ongeacht de datum en mag op dat moment niet worden gekapt.

De ecologische waarde van het gebied kan op eenvoudige wijze worden vergroot. Het bieden van toegang onder de dakpannen van de nieuwe woningen, of het plaatsen van speciale broeddakpannen of nestelstenen, vergroot de kansen voor de Huismus. In de nieuwbouw kunnen verblijfplaatsen voor vleermuizen worden gerealiseerd door het geven van toegang tot de ruimte in spouwmuren of onder daklijsten aan vooral de zuidelijke of zuidwestelijke zijde. Vooral vogels zullen profiteren van aanplant van ondergroei onder bomen en variatie in de hoogte van opgaand groen. Bij handhaving of verplaatsing van de aanwezige vijvers kan ecologische winst worden bereikt door taluds met flauwe hellingen te realiseren en plantengroei in de oeverzone te stimuleren

Er bevinden zich in de directe omgeving van het plangebied geen Speciale Beschermingszones in het kader van de EU-Habitatrichtlijn of de EU-Vogelrichtlijn waarop de ingreep een negatief effect zal sorteren.

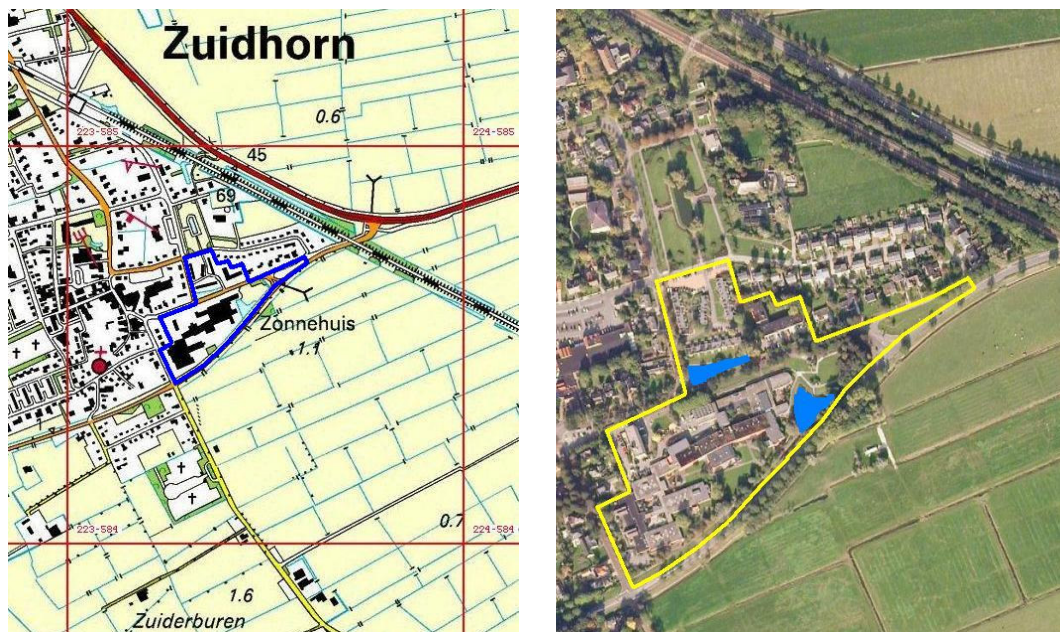
Het is niet nodig om in verband met de voorgenomen ingreep ontheffing aan te vragen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In opdracht van *HKB Stedenbouwkundigen* te Groningen, heeft Koeman en Bijkerk bv ecologisch onderzoek verricht in verband met de voorgenomen herontwikkeling van de locatie 'Zonnehuis – Oosterburcht' te Zuidhorn. Het plangebied, met een oppervlakte van circa 5 ha, bevindt zich aan de zuidoostelijke rand van de bebouwde kom, langs de Hoofdstraat (Figuur 1). Momenteel bestaat het grootste deel van het plangebied uit de zuidelijk van de Hoofdstraat gelegen gebouwen van de verpleeginrichting "Het Zonnehuis" en een aantal woningen aan de Oosterburcht, ten noorden van de Hoofdstraat. Het Zonnehuis gaat verhuizen naar een nieuwe locatie en de woningen aan de Oosterburcht, die niet meer voldoen aan de eisen van deze tijd, zullen worden gesloopt. Rond de huidige bebouwing bevinden zich enkele parkeerplaatsen, grasvelden en bomen. In het oostelijk deel van het terrein van de verpleeginrichting is een vijver aanwezig. Een tweede vijver bevindt zich tussen de woningen aan de Oosterburcht en de Hoofdstraat. De noordoostelijke punt van het plangebied bestaat uit een groenstrook tussen twee wegen. In het plangebied zal nieuwbouw worden gerealiseerd.

Het plangebied bevindt zich binnen het kilometerhok met de Amersfoort coördinaten 223-584 (Figuur 1). Een kilometerhok is een vastgelegd gebied van 1x1 km dat als standaard dient voor het inventariseren van de Nederlandse flora en fauna door de Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's).



Figuur 1 Links: situering van het plangebied (blauw omlijnd) binnen het km-hok 223-584. Rechts: luchtfoto van het plangebied (geel omlijnd) en omgeving. De blauwe vlakken tonen de globale locaties van de twee vijvers binnen het gebied. Bron luchtfoto: Google Earth.

1.2 Doel

Doel van het onderzoek was het toetsen van de voorgenomen ingreep aan de flora- en faunawetgeving. Hiertoe moest worden nagegaan of het plangebied een specifieke beschermingsstatus geniet in het kader van de EU-habitat- of -vogelrichtlijn (zie 2.2), alsmede of er van de voorgenomen ingreep consequenties zijn te verwachten voor beschermde gebieden in de omgeving. Daarnaast moest het voorkomen van wettelijk beschermde planten- en diersoorten in het plangebied en de directe omgeving worden onderzocht. Voor eventuele aanwezige beschermde soorten moest worden nagegaan of een ontheffing van de Flora- en faunawet (zie 2.1) moet worden aangevraagd, alsmede of en hoe de uitvoering van de ingreep kan worden aangepast om verstoring te voorkomen.

1.3 Opzet

Het bestaan van Speciale Beschermingszones in het kader van de Habitat- en Vogelrichtlijn in of rond het plangebied werd nagegaan bij het ministerie van LNV en de beschikbaarheid van bestaande inventarisatiegegevens uit het gebied werd nagegaan bij het Natuurloket, een stichting die de gezamenlijke PGO's vertegenwoordigt. Tijdens het veldbezoek op 13 april 2007, is het hele plangebied onderzocht op geschiktheid voor en het voorkomen van alle planten- en diersoortgroepen. In dit rapport worden de resultaten van het onderzoek beschreven en gebruikt om de voorgenomen ingreep te toetsen aan de flora- en faunawetgeving.

2 Wettelijk kader ecologie

De Natuurbeschermingswet dateert uit 1967. Deze voldeed niet aan de verplichtingen van de internationale verdragen en de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Daarom is het Nederlandse natuurbeschermingsrecht aangepast. In 2002 is de Flora- en faunawet van kracht geworden waarin de soortenbescherming is opgenomen en in oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 ten behoeve van de bescherming van natuurgebieden in werking getreden. De teksten voor dit hoofdstuk zijn grotendeels ontleend aan de website van het ministerie van LNV (www.minlnv.nl).

2.1 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is op 1 april 2002 in werking getreden. In de Flora- en faunawet is het soortenbeschermingsdeel van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn geïmplementeerd evenals het CITES¹-verdrag. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten.

Beschermde soorten

Onder de Flora- en faunawet zijn de volgende soorten als beschermd aangewezen:

- een aantal inheemse plantensoorten,
- alle van nature in Nederland voorkomende soorten zoogdieren (m.u.v. Zwarte rat, Bruine rat en Huismuis),
- alle van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten,
- alle van nature in Nederland voorkomende amfibieën- en reptielensoorten,
- alle van nature in Nederland voorkomende vissoorten (m.u.v. soorten in Visserijwet 1963);
- een aantal overige inheemse diersoorten,
- een aantal uitheemse dier- en plantensoorten.

Zorgplicht en verbodsbepalingen

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen en de wet bevat een aantal verbodsbepalingen om er voor te zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust gelaten worden (alleen de relevante verbodsbepalingen worden hier genoemd).

- Artikel 2: Zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat ingrepen zodanig worden uitgevoerd dat de beïnvloeding van de in het wild levende soorten planten en dieren minimaal is.
- Artikel 8: Het is verboden (beschermde) planten te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

¹ CITES is het verdrag dat de internationale handel van in het wild levende dier- en plantensoorten reguleert teneinde uitsterven van soorten door overexploitatie te voorkomen.

- Artikel 9: Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: Het is verboden eieren van (beschermde) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
- Artikel 13: Het is verboden om beschermde dier- en plantensoorten te vervoeren en onder zich te hebben.
- Artikel 14: Het is verboden dieren of eieren van dieren in de vrije natuur uit te zetten en planten behorende tot bij algemene maatregel van bestuur aangewezen soorten in de vrije natuur te planten of uit te zaaien.

Beschermingsregimes

Op 23 februari 2005 is de Flora- en faunawet gewijzigd door een inwerking getreden Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB artikel 75 Flora- en faunawet). Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 12, zie hierboven). Ook biedt de Flora- en faunawet voor bepaalde soorten en ingrepen vrijstellingen, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. In de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld in drie tabellen, elk met hun eigen beschermingsregime, en worden vogels apart behandeld (zie ook Tabel 1). De volgende drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- **Regime 1:** Hieronder vallen de zogenaamde tabel 1-soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar vrij algemene soorten in Nederland. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud of ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor deze soorten een vrijstelling voor de artikelen 8 t/m 12. Voor deze soorten hoeft daarom geen ontheffing te worden aangevraagd. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De algemeen geldende zorgplicht blijft wel onverminderd van kracht. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort' (lichte toets).
- **Regime 2:** Hieronder vallen de zogenaamde tabel 2-soorten. Wanneer iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig gebruik of bestendig beheer en onderhoud of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor de artikelen 8 t/m 12, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'.

- Regime 3:** Hieronder vallen de zgn. tabel 3-soorten. Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van bovengenoemde AMvB, alsmede soorten die voorkomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en die daardoor een strikte bescherming genieten. Vleermuizen vallen geheel in deze categorie (zie 2.3). Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 van de hierboven genoemde AMvB voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; er geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Flora- en faunawet voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik. Ook niet op basis van een gedragscode. Voor soorten in tabel 3 van de AMvB moet voor deze activiteiten voor artikel 10 een ontheffing aangevraagd worden. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling geldt voor soorten in tabel 3 van de AMvB geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Een ontheffingsaanvraag voor de onder deze categorie vallende soorten wordt getoetst aan drie criteria: 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang, 2) er is geen alternatief, 3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van in standhouding van de soort. Aan alle drie de criteria moet worden voldaan. Deze vormen gezamenlijk de zgn. uitgebreide toets.

Tabel 1 Schema voor activiteiten- en werkzaamheden die uitgevoerd worden vanwege ruimtelijke ontwikkeling en -inrichting (Uit: van Heusden & Vreugdenhil 2006).

	Artikel 8:	Artikel 9	Artikel 10	Artikel 11	Artikel 12	Artikel 13
Soort vermeld in Tabel 1	Algehele vrijstelling					Ontheffing aanvragen
Soort vermeld in Tabel 2	Indien goedgekeurde gedragscode vrijstelling, zo niet ontheffing aanvragen					Ontheffing aanvragen
Soort vermeld in Tabel 3	Geen vrijstelling mogelijk, ontheffing aanvragen		Geen vrijstelling mogelijk, ontheffing wordt niet verleend	Geen vrijstelling mogelijk, ontheffing aanvragen		Ontheffing aanvragen
Vogels	Nvt	Indien goedgekeurde gedragscode vrijstelling, zo niet ontheffing aanvragen	Indien goedgekeurde gedragscode vrijstelling, zo niet ontheffing aanvragen (als de handeling of activiteit niet van wezenlijke invloed is, is geen ontheffing vereist)	Indien goedgekeurde gedragscode vrijstelling, zo niet ontheffing aanvragen; voor broedende vogels wordt in beginsel geen ontheffing verleend	Indien goedgekeurde gedragscode vrijstelling, zo niet ontheffing aanvragen	Ontheffing aanvragen

Vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en worden in de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet apart behandeld. Onder de Flora- en faunawet zijn alle van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten aangewezen als inheemse beschermde diersoort in Nederland. Al deze vogels zijn gelijk beschermd. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden. Een vrijstelling hiervoor is mogelijk als een gedragscode wordt toegepast. Indien deze gedragscode achterwege blijft is een ontheffing noodzakelijk en zal de uitgebreide toets worden toegepast (zie categorie 3). In de praktijk betekent dit dat met name het broedseizoen ontzien dient te worden aangezien juist in deze periode sprake zal zijn van verontrusting, doden of verstoren van nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen. Als de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden zal in het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn. In de Flora- en faunawet wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval zich voordoet wordt dit gekwalificeerd als broedperiode, ongeacht de datum.

2.2 EU-Vogelrichtlijn, EU-Habitatrichtlijn en de Gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet gaat over gebiedsbescherming, de aangewezen gebieden en het beschermingsregime dat daarbij hoort. Een ontheffing voor de Flora- en faunawet betekent niet automatisch een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet. Ook het omgekeerde geldt. Beide wetten staan naast elkaar!

De EU-Vogelrichtlijn (Anonymus 1979) is in 1981 van kracht geworden en heeft betrekking op de instandhouding van alle in het wild levende vogelsoorten op het Europees grondgebied van de lidstaten. Voor de in Bijlage 1 van deze Richtlijn genoemde soorten moeten speciale beschermingsmaatregelen worden getroffen, waaronder de aanwijzing van Speciale Beschermingszones.

De EU-Habitatrichtlijn (Anonymus 1992) is in 1991 van kracht geworden en heeft betrekking op de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. Voor de in Bijlage 1 van deze Richtlijn genoemde habitats (zie van Tooren *et al.* 1998) en voor de in Bijlage 2 van deze Richtlijn genoemde soorten moeten speciale beschermingsmaatregelen worden getroffen, waaronder de aanwijzing van Speciale Beschermingszones. De in Bijlage 4 van deze Richtlijn genoemde soorten mogen niet worden verzameld, verstoord tijdens de voortplanting, winterslaap of trek en mogen niet worden verhandeld. De EU-habitatrichtlijn is min of meer complementair aan de EU-vogelrichtlijn.

De gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 richt zich op gebieden die zijn aangewezen op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Dit zijn de Natura 2000-gebieden. Natura 2000 is een samenhangend Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Naast de Natura 2000-gebieden is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 ook van kracht voor Beschermde Natuurmonumenten en gebieden die de minister van LNV heeft aangewezen ter uitvoering van internationale verdragen en verplichtingen, zoals Wetlands. De Natura

2000-gebieden vormen in oppervlakte het overgrote deel van de drie typen beschermde gebieden.

Op 16 juni 2006 heeft Minister Veerman 162 natuurgebieden aangewezen als Natura 2000-gebied. Met deze aanwijzing is in totaal ruim 1,1 miljoen hectare bijzondere natte en droge natuur beschermd. De Habitatrichtlijn verplicht ertoe om alle habitattypen en soorten waarvoor Nederland een verantwoordelijkheid op zich heeft genomen in een gunstige staat van instandhouding te brengen. Kaders hiervoor zijn uitgewerkt in het Natura 2000-doelendocument. Dit doelendocument is eind 2005 besproken met alle provincies, betrokken gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties. De doelen houden rekening met het belang dat Nederland heeft voor bepaalde habitattypen en soorten.

De belangrijkste hoofdlijnen voor de instandhoudingdoelstellingen zijn:

- het maximaal aansluiten bij het nationaal beleid (EHS)
- bestaande kwaliteit en omvang handhaven en het in gunstige staat van instandhouding brengen
- en haalbare en betaalbare doelstellingen formuleren.

Nu de landelijke doelen zijn vastgesteld gaat minister Veerman na de zomer van 2006 over tot het publiceren van de ontwerp-aanwijzingsbesluiten. Voor elk gebied staat in zo'n besluit de precieze begrenzing aangegeven en welke natuurwaarden in dat gebied behouden moeten worden (instandhoudingdoelstellingen). Na een inspraakprocedure kunnen eind 2006 waarschijnlijk de aanwijzingsbesluiten definitief worden vastgesteld.

Voor alle Natura 2000-gebieden moet binnen drie jaar een beheerplan worden vastgesteld. Het beheerplan beschrijft welke maatregelen worden ingezet om de instandhoudingdoelstellingen te bereiken en de beheerplannen geven duidelijkheid over voor welke activiteiten wel of geen vergunning nodig is.

2.3 Vleermuizen

Vleermuizen hebben een hoge beschermingsstatus in de Flora- en faunawet (Regime 3, zie 2.1). Door hun verborgen levenswijze is hun aanwezigheid echter vaak moeilijk vast te stellen. Via kleine spleten of ventilatieopeningen kunnen ze toegang krijgen tot afgesloten ruimtes zoals spouwmuur.

Van half oktober tot half maart verblijven ze in speciale winterverblijfplaatsen en houden daar een winterslaap. De aanwezigheid van vleermuizen is dan alleen vast te stellen als deze ruimtes toegankelijk zijn. De winterverblijven dienen voldoende beschutting te bieden tegen tocht, vorst en sterk wisselende temperaturen en zijn vaak andere plekken dan de zomerverblijven. Vanaf half maart tot half oktober zijn de vleermuizen 's nachts actief. Hun aanwezigheid in afgesloten ruimtes kan dan ook vastgesteld worden door waarnemingen van in- en uitvliegende vleermuizen aan het begin en het eind van de nacht. Een batdetector is een handig hulpmiddel, maar daarbij moet wel bedacht worden dat slechts een deel van de beschermde soorten met een batdetector is op te sporen.

Waarnemingen met een warmtegevoelige videocamera zijn een goede methode om aantallen vleermuizen vast te stellen indien er sprake is van een duidelijke toegang tot de slaappleats. In sommige gevallen kunnen moeilijk toegankelijke ruimtes worden afgezocht met een boomcamera (endoscoop) op prooiresten (bijvoorbeeld vliedervleugels), uitwerpselen of vleermuizen. Een winterverblijf in een spouwmuur is in veel gevallen slechts vast te stellen op het moment dat het gebouw gesloopt wordt. Inmiddels is duidelijk, dat vleermuizen regelmatig verplaatsen van slaappleats in de zomer. Zelfs vrouwtjes met jongen kunnen verhuizen. Daardoor zijn er meerdere bezoeken noodzakelijk om definitief en met volledige zekerheid vast te stellen dat een bepaalde ruimte niet door vleermuizen wordt gebruikt. De meest kwetsbare periodes voor vleermuizen is gedurende de winterslaap (half oktober tot half maart), van mei tot en met juli als de vrouwtjes kraamkolonies vormen en gedurende de baltsperiode. De baltsperiode verschilt per soort, voor de algemene soort Dwergvleermuis is deze van augustus tot en met september.

Indien is vastgesteld dat er vleermuizen aanwezig zijn in de bebouwing of beplanting, die worden beïnvloed door de bouwplannen, moet er een ontheffing volgens AMvB Artikel 75 Flora- en faunawet worden aangevraagd. Deze ontheffing kan pas worden aangevraagd als met zekerheid is vastgesteld, dat er vleermuizen verblijven. Het is moeilijk om de aanwezigheid van vleermuizen over een gehele jaarcyclus volledig uit te sluiten. Daarvoor zijn minimaal vier bezoeken nodig, verspreid over het jaar en nog steeds bestaat er dan een kans dat er in afgesloten ruimten onopgemerkt vleermuizen overwinteren. Daartegenover staat, dat de meest kwetsbare soorten vleermuizen zeldzaam zijn en dat ze een duidelijke voorkeur hebben voor ongestoorde (onbewoonde) locaties.

Koeman en Bijkerk bv zal altijd tijdens een onderzoek ter plaatse proberen vast te stellen of er vleermuizen aanwezig zijn. Indien er geen vleermuizen of vleermuisssporen worden aangetroffen, dan wordt aangegeven op welke plaatsen mogelijk vleermuizen kunnen voorkomen. In dat geval geldt het volgende advies.

- In het geval van mogelijke winterverblijven, die toegankelijk zijn voor onderzoek, wordt geadviseerd tot een tweede onderzoek in de winter.
- In het geval van mogelijke zomerverblijfplaatsen wordt geadviseerd tot een tweede bezoek tussen april en september.
- In andere gevallen wordt geadviseerd om tijdens de sloop op de aangegeven plaatsen door de sloopwerkers te laten controleren op aanwezigheid van vleermuizen, zodra afgesloten ruimtes (zoals spouwmuren) worden geopend.

Daarmee kan een lastige situatie ontstaan, dat de sloop moet worden stilgelegd en alsnog ontheffing moet worden aangevraagd. In onze ervaring komt deze situatie zeer weinig voor.

3 Huidige natuurwaarde onderzoeksgebied

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied, met een oppervlakte van circa 5 ha, bevindt zich aan de zuidoostzijde van de bebouwde kom van Zuidhorn en wordt door een weg gescheiden van een agrarisch gebied. Het gebied bestaat grotendeels uit gebouwen, met daaromheen een aantal parkeerplaatsen, plantsoen, grasvelden, relatief jonge bomen en een tweetal vijvers (zie Figuur 2). De bebouwing is dermate afgedicht dat er vrijwel geen toegangsmogelijkheden bestaan voor vogels of vleermuizen (Figuur 2). Oude bomen met geschikte holten of scheuren om te kunnen dienen als vleermuisverblijfplaats ontbreken. De beide vijvers hebben vrij steile oevers met relatief weinig begroeiing, waardoor de ecologische waarde van deze waterpartijen beperkt blijft. De huidige natuurwaarde van het plangebied kan worden gekarakteriseerd als laag.



Figuur 2 Karakteristieke delen van het plangebied. Linksboven: de oostelijke kant van de bebouwing van Het Zonnehuis, met links een van de twee vijvers. Rechtsboven: detail van de afdichting van de gebouwen van Het Zonnehuis, die geen toegang biedt voor vogels of vleermuizen. Linksonder: de vijver tussen de Hoofdstraat (rechts) en de te slopen woningen aan de Oosterburcht (links). Rechtsonder: de groenstrook met bomen in de noordoostelijke punt van het plangebied.

3.2 Speciale Beschermingszones

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een Speciale Beschermingszone onder de EU-habitatrichtlijn of de EU-vogelrichtlijn. In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich ook geen Speciale Beschermingszones waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben. De meest nabijgelegen Speciale Beschermingszone, het Vogelrichtlijngebied 'Leekstermeergebied' bevindt zich op een afstand van circa 5.5 km van het plangebied.

3.3 Beschermde soorten

Het Natuurloket geeft per soortgroep aan met welke nauwkeurigheid deze in het verleden is onderzocht en hoeveel beschermde soorten daarbij zijn aangetroffen. Op grond van de gegevens van het Natuurloket werd vastgesteld dat het kilometerhok 223-584, waarbinnen het plangebied zich bevindt, in het recente verleden voor de meeste soortgroepen niet, of niet goed, is onderzocht. Alleen vaatplanten en dagvlinders zijn goed en recent onderzocht. Hoewel daarbij twee lichtbeschermde plantensoorten werden aangetroffen, was het voor het hier beschreven onderzoek, gezien de huidige inrichting van het plangebied en de ligging ervan binnen het betreffende km-hok, niet noodzakelijk om de soortgegevens aan te schaffen bij het Natuurloket. Onderstaande tekst geeft per soortgroep de resultaten van het veldbezoek op 13 april 2007, met daarnaast de vrij beschikbare resultaten van het Natuurloket.

Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek werden in het plangebied geen beschermde soorten, Rode Lijstsoorten of anderszins bijzondere indicatieve soorten aangetroffen (zie Bijlage I). Gezien de huidige inrichting van het plangebied worden deze ook niet verwacht. Het betreffende km-hok is tussen 1991 en 2004 goed onderzocht op vaatplanten. Daarbij werden twee lichtbeschermde soorten (tabel 1 AMvB artikel 75 Flora- en faunawet) en drie Rode Lijstsoorten aangetroffen (gegevens Het Natuurloket). Het lijkt onwaarschijnlijk dat deze soorten zich binnen het plangebied bevonden.

Libellen

Het veldbezoek werd afgelegd in een periode van het jaar die ongeschikt is voor het inventariseren van libellen. Er werden dan ook geen libellen aangetroffen. Op grond van de huidige inrichting van het plangebied worden er geen beschermde soorten verwacht. Het betreffende km-hok is tussen 1991 en 2005 niet onderzocht op libellen (gegevens Het Natuurloket).

Dagvlinders

Het veldbezoek werd afgelegd in een periode van het jaar die niet optimaal is voor het inventariseren van dagvlinders. Er werden geen vlinders aangetroffen. Op grond van de huidige inrichting van het plangebied, waarin kruidrijke vegetatie ontbreekt, worden geen beschermde soorten verwacht. Het betreffende km-hok is tussen 1995 en 2005 goed onderzocht op dagvlinders. Daarbij werden geen beschermde of Rode Lijstsoorten aangetroffen (gegevens Het Natuurloket).

Amfibieën

Tijdens het veldbezoek werd in het plangebied alleen de Middelste groene kikker (*Rana klepton esculenta*) aangetroffen (zie Bijlage I). Deze algemene soort valt onder het lichte beschermingsregime (tabel 1 AMvB). Het voorkomen van streng beschermde soorten in het plangebied lijkt op grond van de huidige inrichting uitgesloten. Hoewel niet aangetroffen tijdens het veldbezoek, kan ook de weinig kritische Gewone pad (*Bufo bufo*) in het gebied worden verwacht, vooral in rommelige hoekjes binnen de plantsoenen. Dit is ook een lichtbeschermde soort van tabel 1 AMvB. Het betreffende km-hok is tussen 1991 en 2005 niet onderzocht op amfibieën (gegevens Het Natuurloket).

Vogels

Tijdens het veldbezoek werden in het plangebied slechts 10 soorten broedvogels aangetroffen (zie Bijlage I). Met uitzondering van de Huismus (*Passer domesticus*), die tegenwoordig als 'gevoelig' staat vermeld op de Nederlandse Rode Lijst, betrof dit alleen algemeen in Nederland voorkomende soorten. Vogelrichtlijnsoorten of andere minder algemene soorten worden op grond van de huidige inrichting niet in het plangebied verwacht. Voor de Huismus, die graag onder dakpannen broedt, biedt de huidige bebouwing geen geschikt broedbiotoop. Het betreffende km-hok is tussen 1994 en 2005 niet onderzocht op broedvogels en tussen 1996 en 2004 matig op watervogels. Daarbij werden zes watervogelsoorten aangetroffen die een strenge bescherming onder de Europese Vogelrichtlijn genieten (gegevens Het Natuurloket). Deze soorten bevonden zich vrijwel zeker in het agrarisch gebied buiten de bebouwde kom (zie Figuur 1).

Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek werden in het plangebied geen zoogdieren, of sporen daarvan, aangetroffen. Gezien de huidige inrichting worden er geen streng beschermde soorten verwacht. De gebouwen van Het Zonnehuis en de woningen aan de Oosterburcht zijn te goed afgedicht om door vleermuizen te worden gebruikt als verblijfplaats. Ook de in het gebied aanwezige bomen zijn hiervoor nog te jong. Wel mag worden verwacht dat het gebied zal worden gebruikt door enkele algemene soorten kleine grondzoogdieren, zoals Egel (*Erinaceus europaeus*) en verschillende muizensoorten. Het betreffende km-hok is tussen 1995 en 2005 niet onderzocht op zoogdieren (gegevens Het Natuurloket).

Overige soortgroepen

Tijdens het veldbezoek werd vastgesteld dat de huidige inrichting het plangebied ongeschikt maakt voor beschermde soorten. Er zijn ook geen aanwijzingen uit het verleden dat er beschermde soorten zijn waargenomen (gegevens Het Natuurloket).

3.4 Gebiedspotenties

In zijn huidige vorm heeft het plangebied een geringe ecologische waarde. De meer open stukken, zoals de groenstrook in de noordoostpunt (zie Figuur 2) bestaan hoofdzakelijk uit gazon met daarop relatief jonge bomen zonder ondergroei. Hier zou de aanplant van wat lagere opgaande begroeiing een verbetering kunnen betekenen die vooral voor broedvogels van belang kan zijn. De ecologische waarde van de beide vijvers wordt vooral beperkt door de relatief steile oevers met weinig begroeiing. Indien deze vijvers blijven bestaan zou het aanleggen van meer natuurvriendelijke oevers, met een flauwe helling van het talud, de natuurwaarde kunnen verhogen.

Het lijkt niet waarschijnlijk dat door de nieuwe inrichting de potenties van het plangebied zullen verbeteren. De huidige bebouwing zal waarschijnlijk grotendeels worden vervangen door nieuwe woningen. Het is ons niet bekend of er rond de toekomstige woningen sprake zal zijn van een uitgebreidere of andere vorm van tuin- en plantsoenaanplant dan in de huidige situatie. Er mag echter worden aangenomen dat het totaalbeeld niet ingrijpend zal worden gewijzigd. Wel zou met behulp van enkele simpele aanpassingen aan de nieuwe woningen een flinke toename van potentieel broedbiotoop voor de in het plangebied aangetroffen Rode Lijstsoort Huismus en van geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen kunnen worden gerealiseerd.

4 Volledigheid

Het uitgevoerde onderzoek betreft een quickscan. Binnen de beperkte tijd van het veldonderzoek is nooit met zekerheid vast te stellen of alle aanwezige soorten zijn waargenomen. Daarnaast valt voor de meeste soortgroepen de optimale periode voor inventarisatie in het late voorjaar of de zomer. Het is niet mogelijk om in april een volledige inventarisatie van alle soortgroepen uit te voeren. Op grond van de vrij beschikbare gegevens van het Natuurloket, het afgelegde veldbezoek en de huidige inrichting van het plangebied, denken wij echter dat de kans op het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied goed kon worden ingeschat.

In verband met de aard van de voorgenomen ingreep, die voor een deel bestaat uit het slopen van bebouwing, is speciale aandacht geschonken aan de geschiktheid van de huidige bebouwing als vleermuisverblijfplaats. Omdat hierbij werd vastgesteld dat er geen sprake was van geschikte toegangen en er ook geen sporen werden aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van vleermuizen, is er geen uitgebreider onderzoek in de avonduren verricht. Hoewel hierdoor de mogelijkheid bestaat dat aanwezige vleermuizen zijn gemist, moet worden opgemerkt dat ditzelfde ook bij een meer gericht onderzoek het geval kan zijn. Vleermuizen kunnen door hun kleine formaat gebruik maken van zeer kleine ruimten in gebouwen, bijvoorbeeld spouwmuren en ruimtes achter dakbeschotten, loodslabben en gevelbetimmeringen. Indien zich in een gebouw een grotere groep vleermuizen bevindt kan deze door gericht onderzoek met een grote mate van zekerheid worden vastgesteld. Verblijfplaatsen van solitaire dieren of kleine groepjes echter kunnen zelfs bij een gericht onderzoek onontdekt blijven. Dit betekent dat het vrijwel nooit mogelijk is om met 100% zekerheid te zeggen dat gebouwen niet door vleermuizen worden gebruikt (Koelman 2006).

5 Conclusies

5.1 Gevolgen van de ingreep en mitigerende maatregelen

Er worden weinig negatieve effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten planten en dieren verwacht. Wel bestaat de kans dat tijdens de sloop- en kapwerkzaamheden sprake zal zijn van verstoring en vernietiging van holen van enkele algemene soorten amfibieën en kleine grondzoogdieren, met name muizen. Voor deze soorten geldt dat de populaties geen negatief effect van de voorgenomen ingreep zullen ondervinden. Het betreft alleen soorten die vallen onder het lichte beschermingsregime (tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet), waarvoor sinds 23 februari 2005 een algemene vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet wordt verleend bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen. Wel blijft ook voor deze soorten de zorgplicht gelden. Bij verstoring van dieren tijdens de werkzaamheden moeten deze daarom de gelegenheid krijgen om te vluchten naar een nieuwe leefomgeving.

Indien de in het plangebied aanwezige vijvers zullen worden gedempt, zal mogelijk verstoring van de Middelste groene kikker plaatsvinden. Deze algemene kikkersoort valt ook onder het lichte beschermingsregime (tabel 1 AMvB). In het kader van de zorgplicht dient in het geval van dempen van de vijvers aan de eventueel aanwezige kikkers de kans te worden gegeven om aan de werkzaamheden te ontsnappen.

Omdat de huidige bebouwing ongeschikt is als broedplaats voor vogels, wordt van de sloopwerkzaamheden geen effect op deze groep verwacht. Voor de aangetroffen beschermde vogelsoorten wordt alleen een negatief effect verwacht in de vorm van verstoring en vernietiging van een aantal nesten, wanneer de kap van bomen en het eventueel verwijderen van ander opgaand groen plaatsvinden gedurende de periode dat broedende vogels aanwezig zijn. Om deze effecten te mitigeren wordt aanbevolen niet te kappen tijdens de broedperiode (voor de meeste vogels 15 maart – 15 juli), alsmede om alle beplanting vlak voor de kap te inspecteren op broedgevallen. In de Flora- en faunawet wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval zich voordoet wordt dit gekwalificeerd als broedperiode, ongeacht de datum en mag op dat moment niet worden gekapt. Geen van de aangetroffen soorten behoort tot de groep waarvan de nesten jaarrond zijn beschermd. Dit betekent dat bij eventuele vaststelling van een broedgeval de werkzaamheden doorgang kunnen vinden zodra de jongen zijn uitgevlogen.

Hoewel er nauwelijks sprake is van negatieve effecten van de voorgenomen ingreep, kunnen op eenvoudige wijze compenserende maatregelen worden genomen, die tegelijk de gebiedspotenties kunnen vergroten. De in het plangebied waargenomen Huismus is recent op de Nederlandse Rode Lijst geplaatst omdat de populatie sterk is afgenomen, waarschijnlijk door een gebrek aan geschikte broedplaatsen in moderne woningen. Het bieden van toegang onder de dakpannen van de nieuwe woningen, of het plaatsen van speciale broeddakpannen of nestelstenen, zal de kansen voor deze soort in het plangebied sterk vergroten. Daarnaast kan aanbevolen worden in de nieuwe bebouwing mogelijkheden voor verblijfplaatsen voor vleermuizen te realiseren. Hierbij moet gedacht

worden aan eenvoudige maatregelen als het geven van toegang tot de ruimte in spouwmuren of onder daklijsten aan vooral de zuidelijke of zuidwestelijke zijde.

Indien bij de aanleg van tuinen of plantsoen rond de toekomstige woningen wordt gekozen voor ondergroei van bomen en variatie in de hoogte van opgaand groen, zal het gebied aantrekkelijker worden voor een aantal vogelsoorten. Bij eventueel behoud of verplaatsing van de aanwezige vijvers kan ecologische winst worden bereikt door taluds met flauwe hellingen te realiseren en plantengroei in de oeverzone te stimuleren.

5.2 Eindconclusie

De geplande sloop-, kap- en grondverzetwerkzaamheden kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van holen van enkele lichtbeschermden soorten amfibieën en kleine grondzoogdieren. Voor al deze soorten geldt een algemene vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet. Wel dienen de dieren bij verstoring tijdens de werkzaamheden de gelegenheid te krijgen om te vluchten naar een nieuwe leefomgeving.

Om verstoring en vernietiging van nesten van een aantal beschermden vogelsoorten te mitigeren wordt aanbevolen de kap van bomen en het verwijderen van ander opgaand groen niet uit te voeren gedurende de periode dat broedende vogels aanwezig zijn (voor de meeste vogels 15 maart – 15 juli). Bovendien wordt aanbevolen alle beplanting vlak voor de kap te inspecteren op broedgevallen. Indien een broedgeval zich voordoet wordt dit gekwalificeerd als broedperiode, ongeacht de datum en mag op dat moment niet worden gekapt. Omdat de aangetroffen soorten niet behoren tot de groep waarvan de nesten jaarrond zijn beschermd kunnen de werkzaamheden, bij eventuele vaststelling van een broedgeval, worden voortgezet zodra de jongen zijn uitgevlogen.

Hoewel er nauwelijks sprake is van negatieve effecten van de voorgenomen ingreep, kunnen op eenvoudige wijze compenserende maatregelen worden genomen, die tegelijk de gebiedspotenties kunnen vergroten. Het bieden van toegang onder de dakpannen van de nieuwe woningen, of het plaatsen van speciale broeddakpannen of nestelstenen, zal de kansen voor de Rode Lijstsoort Huismus in het plangebied sterk vergroten. Daarnaast kan aanbevolen worden in de nieuwe bebouwing mogelijkheden voor verblijfplaatsen voor vlermuizen te realiseren door het geven van toegang tot de ruimte in spouwmuren of onder daklijsten aan vooral de zuidelijke of zuidwestelijke zijde. Vooral vogels zullen profiteren van aanplant van ondergroei onder bomen en variatie in de hoogte van opgaand groen. Bij handhaving of verplaatsing van de aanwezige vijvers kan ecologische winst kan worden bereikt door taluds met flauwe hellingen te realiseren en plantengroei in de oeverzone te stimuleren

Er bevinden zich in de directe omgeving van het plangebied geen Speciale Beschermingszones in het kader van de EU-Habitatrichtlijn of de EU-Vogelrichtlijn waarop de ingreep een negatief effect zal sorteren.

Het is niet nodig om in verband met de voorgenomen ingreep ontheffing aan te vragen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet.

6 Literatuur

- Anonymus. 1979. Richtlijn 70/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand. *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* Nr. L 103 van 25/04/1979: 1-18.
- Anonymus. 1992. Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* Nr. L 206 van 22/07/1992: 7-50.
- Anonymus. 1998. Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter bescherming van in het wild levende planten- en diersoorten (Flora- en faunawet). *Staatsblad* 402: 1-37.
- Anonymus. 2000. Besluit van 28 november 2000, houdende aanwijzing van dier- en plantensoorten ingevolge de Flora- en faunawet (Besluit aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet). *Staatsblad* 523: 1-11.
- Google earth: www.googleearth.com
- Goedhart, A.F.F. 1998. Vogel- en Habitatrichtlijn: de juridische meerwaarde in Nederland. *De Levende Natuur* 99: 208-211.
- Koelman, R.M., 2006. Vleermuisonderzoek Noordelijke Hogeschool Leeuwarden. VZZ rapport 2006.38. Zoogdierverseniging VZZ, Arnhem
- LNV. 2004. *Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van ..., TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.*
- Osieck, E.R. 1998. Natura 2000: Naar een Europees netwerk van beschermde gebieden. *De Levende Natuur* 99: 224-231.
- van Tooren, B.F., J. Dewyspelaere, W.J.R. de Wijs, K. Decler, M. De Wilde & J.B.M. Thissen. 1998. Beschermde habitats en soorten in Nederland en Vlaanderen. *De Levende Natuur* 99: 212-217.
- van Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil. 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Eindconcept. Dienst Landelijk Gebied. 91 pp.

Bijlage I Waargenomen soorten in het plangebied en hun beschermingsstatus

Alle vermelde soorten zijn waargenomen in het plangebied tijdens het veldbezoek op 13 april 2007. Van de waargenomen vaatplanten zijn slechts enkele kenmerkende soorten vermeld. Onder de niet vermelde planten bevonden zich geen beschermde soorten. FloFau: nummer = nummer van de tabel uit AMvB artikel 75 Flora- en faunawet waarin een onder deze wet beschermde soort is opgenomen, vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en zijn aangegeven met +; Habitat: + = soort is beschermd onder bijlage II of IV van de EU-Habitatrichtlijn; Vogel: + = soort is beschermd onder de EU-vogelrichtlijn; RoLij: nummer = status van soort met vermelding op de Nederlandse Rode Lijst; 0 = uitgestorven op wereldschaal, 1 = in het wild uitgestorven op wereldschaal, 2 = verdwenen uit Nederland, 3 = in het wild verdwenen uit Nederland, 4 = ernstig bedreigd, 5 = bedreigd, 6 = kwetsbaar, 7 = gevoelig (LNV 2004).

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	FloFau	Habitat	Vogel	RoLij
Vaatplanten					
Bultkroos	<i>Lemna gibba</i>	-	-	-	-
Gele lis	<i>Iris pseudacorus</i>	-	-	-	-
Gele plomp	<i>Nuphar lutea</i>	-	-	-	-
Grote lisdodde	<i>Typha latifolia</i>	-	-	-	-
Moerasvergeet-mij-nietje	<i>Myosotis palustris</i>	-	-	-	-
Oeverzegge	<i>Carex riparia</i>	-	-	-	-
Amfibieën					
Middelste groene kikker	<i>Rana klepton esculenta</i>	1	-	-	-
Vogels					
Fitis	<i>Phylloscopus trochilus</i>	+	-	-	-
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	+	-	-	-
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>	+	-	-	7
Koolmees	<i>Parus major</i>	+	-	-	-
Merel	<i>Turdus merula</i>	+	-	-	-
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>	+	-	-	-
Tjiftjaf	<i>Phylloscopus collybita</i>	+	-	-	-
Turkse tortel	<i>Streptopelia decaocto</i>	+	-	-	-
Vink	<i>Fringilla coelebs</i>	+	-	-	-
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>	+	-	-	-